

**МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ
І ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙ У СИСТЕМІ
НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»**

Тетяна Бойчук, Марія Голубєва

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація

В статті показано, що мультимедійні презентації являються пріоритетним напрямком проведення лекцій, дозволяють ефективно представити матеріал, сприяють кращому засвоєнню знань студентами. Показано основні принципи створення і проведення презентаційних лекцій при підготовці спеціалістів фізичної реабілітації.

Annotation

The article shows that multi-media presentations are a priority of the lectures, can efficiently present the material, contribute to better assimilation of knowledge by students. The basic principles of creation and presentation of lectures for training of specialists of physical rehabilitation are shown.

Постановка проблеми. У період бурхливого технічного прогресу і швидкого накопичення наукової інформації все гостріше постає проблема пошуку нових та вдосконалення існуючих форм навчання. Обсяг інформації, що підлягає засвоєнню студентами, постійно зростає. Підвищення якості знань студентів можливе лише шляхом інтенсифікації навчального процесу [1].

Провідне місце в системі підготовки студентів у вищих навчальних закладах належить лекціям, їх мета формування орієнтовної основи для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу, систематизоване і послідовне подання інформації. Не менш важливими завданнями лекції є: навчити студентів логічно мислити, узагальнювати матеріал, робити висновки, що дозволяє активізувати їх пізнавальну діяльність, стимулювати формування клінічного мислення, спрямовувати подальшу самостійну роботу [3]. Це вимагає ґрунтовної підготовки лектора та позитивної мотивації у студентів.

Кажуть, що «краще один раз побачити, ніж сто разів почути», адже зорова система дає мозку більше 90 % сенсорної інформації. Це твердження повністю підходить для визначення актуальності створення мультимедійних лекцій. Вони вже давно стали

ознакою сучасного навчального процесу. Фактично всі вищі навчальні заклади Європи та Америки виставляють на своїх сайтах лекції у вигляді мультимедійних презентацій. Відносно знедавна ця тенденція розповсюдилася і на Україну.

Мета роботи – обґрунтування поглядів авторів щодо підготовки та проведення мультимедійних лекцій з дисциплін фундаментальної та фахової підготовки студентів спеціальності «Здоров'я людини» для підвищення ефективності представлення та покращення засвоєння лекційного матеріалу.

Результати дослідження та їх обговорення.

При підготовці будь-яких лекцій викладачі кафедри керуються тим, що лекції повинні бути логічним, системним, глибоким і ясним викладом навчального матеріалу, їх призначення в педагогічному процесі полягає у тому, щоб допомогти засвоїти фундаментальні проблеми курсу, оволодіти методами наукового пізнання, висвітлити новітні досягнення. Лекції розкривають понятійний апарат конкретної області реабілітації та її проблеми, дають цілісне уявлення про предмет, показують взаємозв'язок з іншими дисциплінами та їх наступність. Всі інші форми навчальних занять – практичні та лабораторні заняття, кваліфікаційні роботи,

виробнича практика, консультації, заліки і іспити – безпосередньо пов'язані з лекціями, спираються на їх фундаментальні положення і висновки. У ряді випадків лекція є основним джерелом інформації, наприклад, при відсутності навчальної літератури з нових курсів або при їх вузькій спеціалізації, що особливо актуально при підготовці фахівців за спеціальністю «Здоров'я людини», адже в Україні немає уніфікованого навчального плану цієї спеціальності і відповідних підручників.

Виходячи з власного досвіду, рекомендуємо дотримуватися наступних принципів при підготовці до мультимедійних лекцій.

Подання матеріалу під час мультимедійної лекції значно відрізняється від традиційного. Високий рівень узагальнення матеріалу та наявність рухомих об'єктів дозволяє наочно підтвердити теоретичні положення, що сприяє кращому запам'ятовуванню, активізує образне мислення і логіку студентів [4]. Тобто, головна особливість побудови презентації полягає в тому, що на екрані постійно повинна бути певна інформація. Структура мультимедійної лекції не відрізняється від загальноприйнятої: вступ, основний зміст і висновок.

На першому слайді доцільно вказати номер, тему лекції та її автора. На наступних обов'язковими елементами є план, актуальність теми, мета лекції. Початкові слайди ще не повністю завантажені фактичними матеріалами, тому естетичний стиль їх подання може створити позитивний вихідний емоційний фон, який налаштовує студентів на певний робочий лад.

В основному змісті відбиваються ключові ідеї, теорія питання, формулюються висновки після кожної логічної частини. Інформацію, представлену в цьому розділі лекції, умовно можна поділити на три групи [4].

1. Текст – фактично той матеріал, який студенти повинні були б занотувати. Для студентів, які конспектують матеріал, це оптимальний варіант отримання інформації: її можна побачити і одночасно почути. При підготовці лекції дисциплін фахової підготовки ця частина може містити перелік основних етіологічних факторів, патогенез, класифікації, симптоми і синдроми, характеристику засобів фізичної реабілітації. Під час проведення лекції треба звертати увагу, що деякі студенти намагаються механічно переписувати зміст слайда, що займає тривалий час. Тому треба орієнтувати студентів слухати голос лектора і налаштовуватися на темп його викладання.
 2. Фактичний ілюстративний матеріал (реальні фотографії або відеоматеріали), який підтверджує попередньо викладені теоретичні дані. Це можуть бути різні етапи діагностично-реабілітаційного процесу, зокрема, методи обстеження хворого, основні клінічні прояви хвороби, дані додаткових методів обстеження (інструментальних і лабораторних), особливості проведення реабілітаційних маніпуляцій тощо.
 3. Рухомі об'єкти, які схематично або реально демонструють динамічні процеси, що відображають життєдіяльність здорової людини чи хворого організму в процесі проведення реабілітаційних заходів.
- У третій частині лекції робляться узагальнення і висновки в цілому по темі. Відбувається коротка презентація майбутнього лекційного матеріалу. Викладач визначає напрями самостійної роботи студентів.

Важливим є заключний слайд. Студенти часто сприймають його оформлення як ставлення лектора

до аудиторії, тому, крім вже звичних фраз «Дякую за увагу», «Запитання?», слайд бажано естетично оформити з метою створення позитивного психоемоційного фону (фотографія природи, тварини, гумористичний малюнок).

Розсіювання уваги і втому лектора викликає розпорошення уваги: паперовий текст лекції біля себе, аналог на екрані, контроль за послідовністю подачі слайдів і, звичайно, безпосередній контакт з аудиторією і контроль її поведінки [4]. Тому бажано відмовитися від тексту лекції і прив'язки до нього, користуватися дистанційним перемикачем слайдів, намагатися читати лекцію з такої точки, де видно екран. Можна попередньо роздрукувати презентацію у вигляді зменшених слайдів, щоб орієнтуватися у їх послідовності та змісті.

Впродовж презентаційної лекції можна представити будь-які види цифрової або оцифрованої інформації: текст, фотографії, відеоматеріали, звук, що створює широкі можливості для подання матеріалу. Такі лекції лектора бажано готувати самостійно, оскільки це не стільки технічний, скільки інтенсивний творчий процес. Процедура підготовки до її проведення досить складна і трудомістка. Звичайно, можна просто механічно скопіювати текст на слайди, але якщо мультимедійна лекція створена і прочитана на відповідному теоретичному і методичному рівні, вона має величезну пізнавальну цінність.

Створення мультимедійних презентацій має багато переваг. Зокрема, при підготовці фахівців фізичної реабілітації за відсутності муляжів або вологих препаратів зручно демонструвати трьохвимірні моделі внутрішніх органів і частин тіла під час вивчення анатомії, нормальної та патологічної фізіології тощо. Крім того, можна показувати новітні закордонні технології для

обстеження хворого і прилади для проведення фізичної реабілітації, які далеко не завжди доступні для вищих навчальних закладів, особливо невеликих міст.

Оформлені у вигляді мультимедійної презентації лекції легко адаптувати та оновлювати при надходженні нової інформації або при зміні навчального плану чи інших нормативних документів, їх можна виставляти на сайті кафедри, де з ними можуть ознайомлюватися студенти з метою підвищення якості самостійної позааудиторної підготовки.

У презентацію можна легко вмонтувати найновіший матеріал, основним потужним джерелом якого є Інтернет. Існують численні медичні та спортивні сайти, які виставляють банки фотографій, фільмів, відеокліпів, рентгенограм тощо при різних нозологічних процесах. При потребі їх можна завантажити і демонструвати студентам. Вихід на сайт можна здійснювати під час лекції, що дозволить студентам отримати повну інформацію про цю сторінку в Інтернеті.

Надзвичайно наочними для навчання є зафільмовані програми фізичної реабілітації. Так, доцільно демонструвати послідовність і методичну правильність виконання фізичних вправ, масажу, фізіотерапії тощо. Можна демонструвати як придбані навчальні фільми, так і власні розробки програм реабілітації. Для підвищення зацікавленості до

цього процесу можна залучати студентів в якості осіб, на яких демонструють певні втручання, або в якості інструкторів ЛФК та масажистів.

Слід відзначити значну різницю у засвоєнні матеріалу студентами при прослуховуванні звичайних лекцій і лекцій із використанням мультимедійних презентацій. У випадку останніх можна зазначити численні позитивні відгуки, оскільки багато незрозумілих питань наочно вирішується ще під час проведення лекції. Крім того, спостерігається високий рівень віддачі при проведенні практичних і лабораторних занять. Таким чином, теоретичні знання студентів наближаються до практичних потреб реабілітаційних установ, розвивається логічне мислення, формується позитивна мотивація для сприйняття нового навчального матеріалу.

Висновки. Застосування мультимедійних презентацій є пріоритетним напрямком проведення лекцій у вищих навчальних закладах, зокрема, при підготовці фахівців фізичної реабілітації. Поєднання коментарів викладача з відеоінформацією або анімацією значно активізує увагу студентів до змісту представленого матеріалу і підвищує інтерес до нової теми. Навчання стає цікавим приносить естетичне задоволення студентам і підвищує якість представленої інформації. При цьому істотно змінюється роль викладача у навчальному процесі:

він ефективніше використовує час лекції, зосередивши увагу на обговоренні найскладніших фрагментів матеріалу.

Перспективи подальших досліджень: недостатньо висвітленими залишаються питання особливостей підготовки і проведення презентаційних лекцій та застосування різноманітних мультимедійних можливостей і мережі Інтернет при підготовці навчального процесу з окремих навчальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчук Т. Форми та методи вдосконалення підготовки студентів спеціальності «Фізична реабілітація» / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський // Вісник Прикарпатського університету. Серія «Фізична культура». – 2008. – Випуск VI. – С. 32-35.
2. Казаков В.Н. Телемедицина / В.Н. Казаков, В.Г. Климовицкий, А.В. Владимирский. – Донецк, 2002. – 99 с.
3. Лекція як провідна форма навчання у вищому закладі освіти / В.П. Черних, І.А. Жупанець, Л.Т. Кайдалова та ін. – Харків: Вид-во НФАУ, 2001. – 36 с.
4. Особливості застосування мультимедійних презентацій у вищому медичному навчальному закладі / І.Р. Мисула, А.А. Гудима, С.І. Шкробот, Б. В. Коваль // Медична освіта. – 2003. – № 2. – С. 10-15.

